

A photograph of a two-story terracotta house with green shutters and a garden with a palm tree and roses. The house has a tiled roof and a central arched entrance. The garden is lush with greenery, including a tall palm tree, rounded bushes, and a large bush of pink roses in the foreground. The scene is framed by olive branches at the top and sides.

Frances Mayesová

Místo
na světě

VŠECHNY VŮNĚ DOMOVA

Přeložil Petr Eliáš

Místo na světě

Vyšlo také v tištěné verzi

**Pa
se
ka**

Frances Mayesová

Místo na světě – e-kniha

Copyright © Paseka, 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

FRANCES MAYESOVÁ

MÍSTO NA SVĚTĚ
VŠECHNY VŮNĚ DOMOVA

Přeložil Petr Eliáš

A PLACE IN THE WORLD: FINDING THE MEANING OF HOME

Copyright © 2022 by Frances Mayes

Translation © Petr Eliáš, 2023

Cover Image © Frances Mayes

Cover Design © Kamila Kučerová

ISBN tištěná kniha 978-80-7637-413-3

ISBN ePUB: 978-80-7637-471-3

ISBN MOBI: 978-80-7637-472-0

ISBN ePDF: 978-80-7637-473-7

*Peteru Ginsbergovi, agentu-vizionáři a příteli,
a na památku Audrey Wellsové a Charlieho Conrada*

*... jak těžko je zůstat jen jedním člověkem,
protože náš dům je otevřený, ve dveřích není klíč,
a neviditelní hosté přicházejí a odcházejí, jak se jim zachce.*

Czesław Miłosz: *Ars Poetica?*

Domov možná není místo, ale nezměnitelný stav.

James Baldwin: *Giovanniho pokoj*

Ten dům je stejně velký jako svět, nebo spíš sám je světem.

Jorge Luis Borges: *Asterionův dům*

PŘEDMLUVA

TADY BYCH MOHLA ŽÍT

Ve světle reflektorů mého vozu se tyčí rozlehlé hospodářské stavení. Mám dojem, že se domů z cest vracím vždycky za tmy. Hned jak vystoupím z auta, do nosu mě udeří zemitý pach řeky Eno, která nám teče přes louku, vůně mokré trávy (potřebovala by posekat), zelené aroma stoupající z tisíce stromů a do uší mi dolehne skřehotání rosniček. Když právě začíná léto, vánek přinese božsky sladkou vůni magnólií a olivovníků. V zimě nad verandou visí šňůra mihotavých světýlek, matně ozařujících kamenitou cestičku, která ničí kolečka mého kufru. Uprostřed léta zářivé jiskry světlušek, na podzim křupání spadlých ořechů a trsy fialových aster u zadního vchodu. Políbit zem. Přitáhnout dveře k sobě, jinak se klíč neotočí. Pak se zámeček poddá. Je někdo doma?

Doma: kde to je, a proč zrovna tenhle dům? Je domov na pořád jeden, nebo se může stěhovat z místa na místo? Jak se čtyři stěny, ať už zařízené prostě a utilitárně, nebo oduševněle a evokativně, propojí s vaším metabolismem a promění se v ten intenzivní pocit, že jste *doma*? Anebo je domov cílem, kterého nikdy nedosáhneme? Že by na nás na cestě, kterou jsme se nevydali, čekaly modré dveře, které jsme měli otevřít? Jeden spisovatel řekl: „Můj domov jsou má témata.“ Poněkud přelétavá představa domova. Pro mě je domov něco niternějšího. Něco vábivého, místo, kde cítíte okamžité, byť zcela nelogické pouto. Přejete si tu žít, i když víte, že nikdy nebudete. Capri, San Miguel, Provence – představujete si jinou

verzi sebe samých, verzi, která možná už roky kráčí jinou cestou, než jste se vydali vy. Co je pravda, ten hotel, kterému jsem po třech dnech začala říkat domov, anebo dům, kde jsem vyrostla? Prvních osmnáct let: postel s dřevěnými plaňkami, zrcadlo nad toaletním stolem s růžovou sukýnkou, stropní větrák, který dovnitř vháněl vlhký vzduch provoněný hortenziemi, jež rostly kolem celého domu. A další? Krabicovitý byt na Stanfordu, kde jsem přes tenkou zeď slyšela sousedku křičet, že zastřelili Kennedyho. Novoanglický domek v Bedfordu, černobílý a úhledný, sněhu tam bývalo až po okenní parapety a kolem domu ze tří stran rostly šeříky. Na Hamilton Avenue v Palo Altu, dům s půdorysem do L, uvnitř všechno prosklené. Pomerančovníky, citronovníky, lokváty. Můj psací stroj značky Selectric na piknikovém stole u bazénu, papíry s básněmi létají do vody. Můj viktoriánský byt v San Francisku, kde jsem po letech manželství byla zase sama? Tu první noc jsem strávila zarovnaná krabicemi a mlhové sirény zněly jako podivné teskné volání z hlubin oceánu.

Odjakživa miluju kufry. Stojan na zavazadla mám v ložnici rozložený pořád. Ten vlhký kamenný dům nad Florencií, kde kolem krbu poletovali netopýři. *Gullet* v Turecku, kde nás deset spalo na polštářích pod hvězdami a lanoví rachotilo do rytmu vln. Domov na měsíc, bílý domek na Krétě, chodbou se nesla vůně buganvílií. Pronajatý dům na Sicílii mě dokáže přenést zpět. Stojím v kuchyni a dumám, co uvařím a kde si najdu klidný kout, abych mohla napsat o tom, jak tu žijeme. Dlouho potom, co vrátím klíč, se k těmhle „okamžikům bytí“, jak jim říkala Virginia Woolfová, zase vracím. Odvíjí se to, kdo jsme, od toho, kde jsme? Třeba je domov malý jako kufr.

Nehledám odpovědi, ale další a další otázky po tom, co domov znamená, jak nás udržuje v minulosti i tlačí do budoucnosti. Často je jedno velké tajemství. Když byla moje dcera

malá, bydleli jsme v Somersu ve státě New York. V roce 1768 jistý Joseph Sunderland schoval v krovech našeho domu své účetní knihy – pracně vedené černým inkoustem – a s nimi sedm tlustých kondomů z ovčích střívek. Čekaly tu na mě přes dvě stě let – proč na mě? –, než sáhnu za trám a vytáhnu je na světlo. Mechanik a rakvář. Zamilovaný do služky, která měla pokojík v podkroví? Večer jsme bruslili na rybníku Dean's Pond. Třeba tam taky chodíval. Stará místa, která milujeme, nám vnukají otázku, jež se tak neodbytně vine středověkou poezií: *Ubi sunt...* Kde jsou... Je to zkrácená věta *ubi sunt qui ante nos fuerunt*, kde jsou ti, kdo tu byli před námi. Kdo nechal minci mezi prkny podlahy, datum naškrábané na komíně, rysky na dveřích? Když jsem bydlela v Chatwoodu v Severní Karolíně, na dveřích stodoly bylo zevnitř napsáno jméno Buck, a vždycky když jsem vešla, cítila jsem černého koně. Takové domovy jsou pro naši představivost rozlehlou a oslnivou krajinou.

Když píšu tyhle paměti, jako bych zakreslovala půdorys své celoživotní posedlosti domy a domovem.

Třeba je každá kapitola takový pokoj ve velkém domě.

OBSAH

ÚVOD: OTISK	17
I: DŮM NA JIHU	25
Zatápění v sedmi krbech	27
Kdo tu bydlí?	35
Zelený svět	41
Kamélie	49
Magnólie	53
Gardénie	55
Zastavené slunce	57
Tajná místa	63
Můj jižanský přízvuk	69
Duch, který vaří	73
II: TOUHA PO SLUNCI	77
K Apeninám, k jezeru	79
Večeře / <i>Cena</i>	91
Časový posun	97
Riskovat štěstí	103
Spony z ryzího zlata	109
<i>Cucina povera</i> / Chudá kuchyně	117
Domácí svatyně	127
Exil 2020	133
III: OKNA NA JIH	137
Dům na South Lee Street	139
Velkolepé dorty Frankye Davis Mayesové	145
Frankye a její kuchařky	151
A zpátky na zlaté ostrovy	163

169	_____	IV: DOMOVY NA CHVÍLI
171	_____	Co takhle tu zůstat
177	_____	Modrá zástěra
185	_____	Fragmenty
189	_____	Úkryt
191	_____	Vodní bludiště
193	_____	V: PŘÁTELE DOMA
195	_____	Myšlenky na domov: litanie
215	_____	Chuť vzpomínek
233	_____	VI: LADÍ S DOMOVEM
235	_____	Měnit změny
241	_____	<i>Memento vivere</i> (Pamatuj na život)
249	_____	VII: PROČ ZŮSTAT?
251	_____	Kamenné anály
261	_____	„Nechala jsem ti u branky košík fíků“
269	_____	Epilog: Architektka
271	_____	PODĚKOVÁNÍ
275	_____	POZNÁMKA PŘEKLADATELE

ÚVOD

OTISK

Když jsem byla malá, kdysi dávno v polovině minulého století (to zní archaicky), žila jsem ve Fitzgeraldu v Georgii a uchvacovala mě divokost toho kraje. Sílu tamních živlů jsem cítila pod černými lakovkami s páskem přes nárt (naleštěnými vazelínou). Pohyblivý písek by nás připravil o psa. Tornádo mohlo kdykoli odnést do nebe všechny přívěsy i chajdy. Vápencové desky se mohly kdykoli sesunout a pozřít celý dům – a ze vzniklé strže by zůstal trčet jen křivý komín. Řeka se mohla rozvodnit, vylít se z břehů a dům odnést. Nebohá rodina by seděla na střeše. Vzduch nad asfaltovými silnicemi se tetelil vedrem a projíždějící auta se chvěla jako fata morgána. Odlesky jako od staniolu. Vzduch voněl nakysle a sladce po švestkách u cesty a hutnou vůni bavlníkových polí po dešti. Vzpomínám na křiklavě barevné západy slunce, jedovaté ploskolebce tlusté jako moje noha, ledové prameny vyvěrající ze země a na deset tisíc dalších způsobů, jimiž mě přirozená energie toho místa nevybíravě přiměla niterně se s tím naším kusem země sžít. Je to jasné a zřetelné jako silueta magnolie: jižanský cit pro místo.

A pak přišli místní spisovatelé a začali mi to všechno lít do hlavy: Marjorie Kinnan Rawlingsová – nikdy nezapomenu na její *Mládě* – a její milovaná usedlost, dřevěná farma hluboko v pomerančovníkových hájích severní Floridy. Ve dvanácti jsem seděla v posteli a obracela stránky *Jihu proti Severu*, fascinovaná nikoli příběhem, občanskou válkou nebo Scarlett a Rhettem. Zasáhl mě ten ikonický dům. Vstřebávala jsem to

sdělení: Domov znamená víc než cokoli jiného. Později jsem objevila Flannery O'Connorovou, která přitloukla svůj domov k zemi, Thomase Wolfa v hotýlku v Asheville, elegickém a lyrickém, Edgara Allana Poea, celého zoufalého a smutného, Carson McCullersovou, která měla odvalu začít knihu větou: „Ve městě žili dva němí a ti dva byli pořád spolu.“ A taky Zoru Neale Hurstonovou, která se pustila do čarodějnictví, kouzel a folklóru a tvrdila přitom, že má tolik práce s broušením nože na ústřice, že už jí vůbec nezbyvá čas zabývat se tím, čím by se podle ostatních zabývat měla. Frank Yerby! Knihovnici se pranic nezamlouvalo, s jakou dychtivostí čtu jeho lechtivé romány, v nichž se dávají klíče zakázaným milencům a odehrávají se vzrušující románky. Znovu a znovu jsem četla Eudoru Weltyovou, tu samotářskou spisovatelku, která žila s maminkou, a myslela na její domácí kouzlo a nesmírný talent.

A pak přišla má spřízněná duše: James Agee. Jeho schopnost najít krásu v každé škvíře, jeho tragická láska k místu i dar vzít vás tam s sebou. A nad námi všemi se do výšky metr šedesát dva tyčil – pěkně se pokřižujte, když říkáte jeho jméno – William Faulkner, impozantní otec a osamělý pecivál.

Už jsem to místo měla v sobě vrostlé, ale když jsem na střední a vysoké škole začala potkávat tyhle spisovatele, pojmenovali pro mě dosud nepojmenované, a přišpendlili mě tím ke svým stránkám. Domov. Místo na slunci. Domov, šípkovými keři obrostlý, Kristem prodchnutý a obývaný živými i mrtvými. Já peciválka. Dům: naše tělo v jiné podobě. Domáci. Představa vrostlá v mých mozkových závitech. Domov. Dodnes se v duchu dokážu dotknout každičkého kousku domu, kde jsem vyrostla – místo pod hortenziemi, kde si vrtaly v zemi larvy mravkolva, máminy žluté mísy na těsto, třepící se provázky, kterými se zvedala okna, popínavý hrachor plazící se po verandě, malá železná dvířka, jimiž se z komína sypal popel, má

bílá postel s růžovým plátěným prostěradlem, po krajích zvlněným, krabice s náboji a lovecké pušky vzadu ve skříni. Takové vzpomínky vytvářejí úplně jiné povědomí o dané době a při bližším zkoumání mohou působit podezřele, zvláště na ty, kdo mají o Jihu svou zažitou představu. Nikdo si následky rasové dynamiky v minulosti neuvědomuje tak silně jako přemýšliví Jižané, bez ohledu na rasu. Těm, kdo zpochybňují jakékoli pozitivní vzpomínky, mohu jen ocitovat Federica Garcíu Lorcu: „Pod všemi těmi čísly / je kapka kachní krve.“

Ať žiju kdekoli, dům mi připadá jako živý. Dokonce i jako vysokoškolačka, čerstvě provdaná a vyjukaná z toho, že jsem tak náhle hospodyňkou, jsem začala výhodně kupovat na aukcích starožitnosti s představou romantického ateliéru v univerzitním bytě. Zůstal ve mně otisk matčiny ustavičné honby za ideálním domem s mizivou šancí, že takový někdy najdu.

A pak už dospělá a vdaná, garsonka v Massachusetts, venkovský domek z roku 1743 v New Yorku, nízký dům v Palo Alto s lokváty a pomerančovníky rostoucími těsně u všeho toho skla. Východní pobřeží, západní pobřeží – nejprve kvůli škole, pak kvůli práci, kvůli životu. Stěhování odporovalo mé přirozené touze po stálém domově, který pak člověk předá další generaci, a přece jsme se stěhovali. Bránila jsem se. Zvykala si. A zase se stěhovala. Kvůli manželově práci. Celá ta stěhovavá léta, kdy jsem vychovávala dceru a žila v manželství – a byly to strhující, bouřlivé roky –, jsem psala poezii. A taky jsem malovala a tapetovala a škrábala a renovovala. Vařila jsem. To proto, že jsem to měla ráda, a nadto jsem žila z doktorandského stipendia, ale zároveň mě k tomu nutkala jakási jižanská domácká nátura, kterou jsem přirozeně zdědila.

Jakmile jsem se jednou usadila, zamilovala jsem si New York, Boston, San Francisco i každé další místo, kde jsem žila, ale obzory mi rozšiřovalo cestování. Londýn, Paříž, Řím,

Benátky. Bláznivě jsem se zamilovala do Střední Ameriky a Mexika. Odpoutala jsem se od Jihu a v každé zemi jsem si teď představovala, že obrátím svůj život naruby a usadím se tam napořád. Napsala jsem šest knížek básní a průvodce po nich, *Objevování poezie*.

Jednou v červenci (skok v čase), to už manželství s mým nesmírně chytrým spolužákem z vysoké skončilo, jsem si s přáteli pronajala dům v Toskánsku. Venkovský život v těch prastarých kopcích mi doslova učaroval. Po několika dalších létech v sluncem zalitých vesnicích jsem rozbila všechna svoje prasátka a koupila si dávno opuštěnou venkovskou vilu. Život, který jsem si tu vytvořila, ve mně způsobil doslova tektonický zlom. To místo nepochybně formovalo své obyvatele podobně jako v příbězích o stvoření, kde jsou lidé uhněteni z bláta. Itálie mě ohromila – valili se na mě všichni ti umělci, farmy, historie, náměstíčka, vinice, jídlo – ale ze všeho nejvíc jsem zbožňovala, jak přirozeně se tu místa prolínají s lidmi. Intenzivní návrat domů.

V Itálii jsem se učila nový jazyk, nasávala život v ulicích, rekonstruovala dům a potkávala lidi z celého světa, a při tom všem se mi básně odmítaly lámat do veršů. Sloky se vracely k původnímu významu svého italského označení *stanza*, tedy pokoj. Koupila jsem si větší zápisník. Mé pojetí času se rozšiřovalo a umocňovalo, fatalismus slábl. Cítila jsem, jak mě to místo mění, a přesunula jsem se k memoárům. Ruku mi při jejich psaní vedlo štěstí, jimž jsou moje toskánské dny prodchnuty. Chtěla jsem jako do sítě lapit a v obrazech zachytit prchavé a křehké štěstí. V Toskánsku jsem byla doma. Takříkajíc v suchu. Jak jsem tak přemýšlela o tom, proč to tak je, pustila jsem se do cestovatelského vyprávění, které se původně jmenovalo *Domov na světě*. Když jsem zjistila, že už se tak jmenuje jiná kniha, změnila jsem titul na *Rok ve světě*. Zkoumala jsem, jaké by bylo žít v jiných zemích, z nichž některé mě zatím

jen lákaly a jiné už jsem znala: Francie, Anglie, Wales, Řecko, Portugalsko, Španělsko, Maroko nebo Turecko. Cestování už neobnášelo jen cestu, ale rozhodnutí žít jinak, nově. Naučila jsem se vidět místa zvnitřku, a ne jako návštěvník, který jen prochází. Kdykoli jsem si pronajímala dům, byt nebo třeba loď, kladla jsem tím otázku: Co tady znamená domov? Kdo jsou tihle lidé a jak to jejich *tady* ovlivnilo, jací jsou? Domácí úkol. Zjistila jsem, že bych v klidu mohla žít v arabské čtvrti Lisabonu, v bývalé škole v Cotswolds, v nabíleném domku na Krétě, kde do chodby otevřenými dveřmi vítr žene květy buganvílií.

Ačkoli mě má přirozená zakořeněnost naučila přemýšlet o domově jako o neměnném místě, domov se pro mě stal přenosnou emocí. Možná je to geneticky daná věc, zabudovaná do DNA jako ptačí instinkt migrovat. Anebo ne. Carson McCullersová píše:

Ten určitý stesk po domově, který mám na mysli, je prazvláštní pocit. U nás Američanů je to národní rys, podobně neodmyslitelný jako horská dráha nebo jukebox. Není to jen prostá touha po rodném městě nebo rodné zemi. Je to mince o dvou stranách: zmítáme se mezi touhou po známém a puzením k něčemu cizímu a zvláštnímu. A velmi často se nám nejvíce stýská po místech, která jsme nikdy nepoznali.

Básník Pablo Neruda tvrdil, že psát se dá jen o jedenácti tématech. Neřekl už, která to jsou, ale jedním z nich, a nepochybně tím nejtěžším, je rozhodně štěstí. Dalším pak domov. Obojí je těžké si udržet a často jde o spojité nádoby. Štěstí: Jak napsat knihu, která nemá napínavý děj ani nepředvídatelný konec a neobsahuje motiv přežití? No, říkala jsem si, když jsem začala psát o Itálii, vezmu to trochu proti srsti. Přestala jsem si dělat vrásky z krizí a peripetií a požadavků na vývoj postav.

Řekla jsem si, že to místo zkusím zrekonstruovat z haptických, evokativních slov. Psala jsem spontánně. Když se zamilujete, všechno je zvnitřku osvětleno. Jste lační a velkorysí a hýřivě rozhazujete své neukojitelné touhy po všem, na co narazíte.

Když jsem dopisovala *Toskánsko na každý den*, svou třetí knihu pamětí, rozhodla jsem se opustit svůj sanfranciský domov a vrátit se ke kořenům – na jih. (Má rodina s oblibou tvrdí, že jsem odtamtud utekla prvním letadlem, a zapomíná přitom, že tehdy z toho zapadáková žádná letadla nelétala. Měla jsem tušení, že jako žena budu neustále mít za zadkem někoho, kdo bude chtít „pozvat mladou dámu na drink“, případně nějakého dobromyslného chlapce, který bude chtít mít vedle sebe v klubu patřičnou ozdobu.) Můj manžel Ed se stěhováním souhlasil. Studoval ve Virginii a velmi mu vyhovovalo mírnější klima na jihu. A taky to bylo odtamtud blíž do Itálie.

Nějakou dobu nám trvalo, než jsme v Severní Karolíně našli to správné místo. Nejprve jsme žili v domě se sloupy v průčelí a pěkným výhledem na golfové hřiště. Se špetkou ironie jsme mu říkali Dům s magnóliemi. Jednou ráno mi kamarádka na procházce ukázala farmu u řeky Eno, která patřila jejím přátelům. Podle ní se chystali dům prodat. Zavtipkovala jsem, že ho koupím. Za pár měsíců mi zavolala. „Stěhují se do Kalifornie.“ Chodili jsme s Edem po zahradě a připadali si jako očarování. Tu historickou usedlost s rozsáhlými pozemky v Hillsborough jsme nakonec koupili. Zase jsem byla o kousek starší, a tak jsem si říkala, že si tu vybuduju svůj svět, který nebudu chtít opustit, ledaže by mi život nachystal nějaké nemilé překvapení. (Jestli se mi nevymstí některý můj dávný skutek.) Makléřka pořád opakovala, že tu budeme mít „stálý domov“, až jsem si připadala jako pes z útulku. Pak, zničehonic, si ta farma zabrala mou lásku, můj čas i tvrdou práci. Uvědomila jsem si, že jí oddané patřím (místo aby patřila ona mně).

Jak rozumět tomuhle častému svlékání kůže? *Nový domov*, zvláštní spojení. Co je vlastně domov? Žila jsem v osmi amerických státech, v Itálii a bezpočtu přechodných bydlišť. Za bezesných nocí jsem chodila všemi šestnácti domy. (Domácí práce?) Každý z nich mi byl domovem. Každý ve mně něco změnil. (Doma je doma.) Místo, kde se odehrává většina života. Místo, které jsem opustila. (Zbořila jsem domácí krb.) Jádru věci, zkouška ohněm. Místo, kde jste vidět. (Domácí pohoda.) Domov se měnil před očima.

Za těch jarních nocí, než všechno zamořili komáři, jsem si vzala skleničku vína na zahradu za dům a dívala se na hvězdy. Pamatujte si, co nám Země ukazuje: Ustavičně cestujete. Chvilí se dívejte vzhůru a pochopíte. Kroužíme na té své modré kouli hned ke světlu a hned zase od něj. Neprojíždíme přitom přes místa, co mají jméno, ani přes žádná nádraží, míváme jen roční období – přechod jara v léto, léta v podzim, podzimu v zimu. Dny se prodlužují, noci se krátí. A pak couváme. Je udivující, že si tuhle obrovskou cestu, na níž v každém okamžiku svého života jsme, vůbec neuvědomujeme.

Vyjděte v květnové noci ven, podívejte se do vesmíru a dívejte se tak dlouho, dokud nevidíte, jak se mění tvar souhvězdí. Zahlédněte záblesk hvězdy, která padala před miliardami let, ale její světelný oblouk k vašim očím dolétl až teď. Ležíte na zádech v mokré trávě a kroužíte do neznáma. A nejzvláštnější na tom je, že si na té cestě připadáte jako doma.

I

DŮM NA JIHU

ZATÁPĚNÍ V SEDMI KRBECH

2010. Chatwood mě lapil, protože jsem si myslela, že jestli se tu usadím, už nikdy se nebudu chtít znovu stěhovat. Představte si hrací těžítka: zatřese se s ním a začne sněžit. To místo se nikdy nezmění. Bytelné hospodářské stavení se čtyřmi komínky na nevysokém pahorku. Okna nad přední verandou nejsou symetrická. To se mi líbí. Střecha je ošklivá, vyměníme ji za plechovou. Někde je tu schovaný včelí úl, když položím ruku na zeď v kuchyni, cítím, jak prkna bzučí. Kolem teče řeka Eno a já tu kalnou, tříslovou vůni říční vody miluju. Na kraji lesa ze země prýští pramen, studený a dokonalý, a kolem něj jsou kamenné pozůstatky staré chladírny, kde si celé generace chladily potraviny. A tak jsem se tu usadila, přesvědčená, že jsem ulovila hvězdu rovnou z oblohy.

Oheň plane, voda teče a hospodářská stavení se rozrůstají. Veranda v délce jedné místnosti se promění v zimní zahradu, kde se v zimě ráno báječně sedí. Z koupelny je komora a přibude nová vana. Přístavek na nářadí se změní v kuchyň. Místnosti přibývají jako kostičky na desce scrabblu. Sčítání, odčítání, násobení, dělení: z půdy je čítárna, z jiné půdy zase pěkná studovna. Dům brblá, ale zvykne si.

Z okna v patře vidím tři oddíly růžové zahrady, sochu lascivně vyhlížející víly a za ní pěknou louku, která se táhne až k řece. Nechala jsem pokácet polomrtvý strom, který bránil ve výhledu, a místo něj zasadila kamélie. Na letošní jaro jsem si připravila velký půlkruh na luční kvítí. Je už zrytý a vedle je připravená lavička, ze které se na květy bude krásně dívat. Očekávání je polovina zahradníkovy štěstí.

Jestli je starý dům jako kniha – a to tedy je –, tak studovna v patře je dost možná moje nejoblíbenější kapitola v dlouhé historii tohoto domu. Dřevem obložený pokoj zhruba čtyři na šest metrů, kde píšu, sloužil ve dvacátých letech jako školní třída. Jeden staříčkový soused vzpomínal: „Když se sem Altvaterovi [v roce 1937] nastěhovali, pořád ještě tu byl aspoň tucet podomácku vyrobených školních lavic z borových fošen. Sedadlo jedné bylo vepředu připevněno ke stolní desce druhé a pod deskami byly přihrádky na tužky, inkoust a gumu. U nejjadnějších lavic se sedělo na židlích, které stály u zdi.“ Okouzliho mě, že tady učila nějaká slečna Sally Millerová. Úplně tu slečnu Millerovou vidím, má tmavěmodré šaty s větvičkovým vzorem a s bílým límečkem a kolem sebe tucet dětí v pracovních kalhotách a zástěrách z pytloniny. Ty jejich okopané boty a popraskané tvářičky. Učitelka rozdělá oheň a ve třídě je najednou přetopeno a voní to tu mýdlem, křídou a gumou. Vzdává se čest zplihlé vlajce v koutě. Procvičují násobilku a učí se Wordsworthovu báseň o narcisech, protože tenhle dům na jaře pluje na vlnách žlutých zvonkovitých květů. Na poliče plecháčky s obědem. Studené batáty, suchary a sirup.

Ráda si představuju ty dávné děti, které tu okouzleně a uchváceně tráví čas koncem května, nedlouho před prázdninami. Když se zaseknu v nějakém popisu, hledím z okna a marně hledám následující větu, s radostí myslím na to, že právě tady obracely tenké stránky bible, dívaly se na obraz Washingtona přelouvajícího řeku Delaware a četly Kiplingovy *Knihy džunglí*. Kdybyste měli o bydlení ve starém domě vědět jedinou věc, pak tuhle: Stěny tu žijí.

Není to žádná studovna snů. Nechávám si svůj stůl, místo abych si pořídila nějaký šikovnější se zásuvkami, protože mi připomíná stůl Virginie Woolfové. Masivní sloupovité nohy, patina ořešákového dřeva a odřený kožený potah barvy starého

klaretu. Knihovny od podlahy až po strop i regály pod okny jsou nacpané beletrií, kterou jsem nikdy neseřadila podle abecedy. (Poezii a odbornou literaturu mám v přízemí.) Hledám knihu, vím, že ji mám, a přece ji nemůžu najít. Místnost má sice čtyři okna, ale je tu tma, a temné pokoje já nenávidím. Rozsvítím stropní světlo, dvě stolní lampičky i stojací lampu u křesla. Pořád tu není úplně světlo, ale borové panely na stěnách odrážejí medový přísvit. Když je venku ošklivo, tady uvnitř je krásně útulno. Oheň projasňuje atmosféru, zvláště když se mi na křeslech uvelebí k spánku mí dva vznešení kocouři.

Školní učebna je relativně novou kapitolou v sáze mého domu, který skřípe jako škuner ve větru (čepy a ručně kované hřebíky pracují ostošest). Většinu jeho historie si můžu jen představovat. Veškeré mé znalosti pocházejí z několika článků, vyprávění zesnulé sousedky, rozhovorů a hrstky mrzutě naškrábaných dopisů, jež rozporují některá data a tu a tam se pouštějí do spekulací. První zmínky hovoří o jistém Isaacovi Lowem, kvakerovi z velké rodiny, která ve Virginii v roce 1763 od hraběte z Chattharmu nebo Chatthornu dostala k užívání několik pozemků. Rukopis není úplně čitelný, ale děsí mě, že první slabika se opakuje i ve jméně samotného domu.

Podle záznamů tu první dům postavili jiní kvakeři, Faucettovi, v sedmdesátých letech 18. století. Když shořel, v roce 1806 či 1808 tu vybudovali prostý, ale důstojný klasicistní dům se čtyřmi velkými místnostmi, podkrovím a kuchyní. V té době byl v Severní Karolíně jedním ze dvou domů, které obsahovaly jak obytné, tak nebytové prostory. Máme dvoje přední dveře, protože mlynář Robert Faucette jedněmi vcházel do hostince a nálevny a druhými do bytu. „Hostinec“ je poněkud přepychový název pro dvě místnosti, kde se spáči museli naskládat na slavníky z kukuřičného šustí prolezlé breberkami, ale v obou je krb, příjemná podlaha (některé fošny i 45 centimetrů široké) a okna